

Джек Лондон

ЕЗИЧНИКЪТ

Запознах се с него по време на буря и при все че бяхме прекарвали урагана на същата шхуна, аз го забелязах едва след като шхуната бе станала на парчета. Без съмнение бях го виждал между другите туземци от екипажа, но не бях си давал сметка за съществуването му, защото „Пьотит Жан“ беше доста претърпана. Освен с десетимата туземни моряци, белите капитан, помощниккапитан, търговски агент и шестима пасажери в кабините, тя бе отплавала от Рангиороа с около осемдесет и пет палубни пътници – жители на островите Паумоту и Таити, мъже, жени и деца, всеки с пътно сандъче извън рогозките, одеялата и вързопите с дрехи.

Ловът на бисери на островите Паумоту¹ бе завършил и всички ловци се завръщаха в Таити. Шестимата пасажери бяхме търговци на бисери. Двама бяха американци, третият беше А Чун (най-честният китаец, когото съм познавал), имаше един германец, един полски евреин и най-после аз допълвах шесторката.

Ловът бе завършил добре. Никой от нас, както и никой от осемдесет и петте палубни пътници, нямаше причини да се оплаква. Всички бяха спечелили добре и всички предвкушаха почивката и развлеченията в Папеее.

Разбира се, „Пьотит Жан“ беше претоварена. Тя беше само седемдесеттонна и нямаше право да носи дори една десета част от наблъскалите се в нея хора. Трюмовете ѝ бяха натърпкани и препълнени с бисерни миди и копра. Дори служебният склад беше догоре затрупан с миди. Цяло чудо бе, че моряците смогваха да я управляват. По палубата не можеше да се мине. Те просто се катереха насам-натам по перилата. Нощем стъпвах по заспалите на палубата, налягали – готов съм да се закълна – по двама един връз друг. Да, на палубата имаше

¹ Друго название на архипелага Гуамоту. Б. р.

и прасета, кокошки и чували с батати, а навсякъде, където можеше, бяха закачени низи от кокосови орехи, чийто сок пиеха, и връзки банани. От двете страни, между предните и главните ванти, бяха опънати въжета, достатъчно ниско, за да може предният утлегар да минава свободно над тях, а на всяко от тези въжета висяха поне по петдесет връзки банани, Пътуването обещавахе много неразбории, дори ако успеехме да го завършим за два-три дни, колкото щяха да са необходими, ако духаше силен югоизточен пасат. Но той не беше силен. След първите пет часа пасатът замря с десетина сподавени полъха. Затишието продължи цялата нощ и на другия ден – едно от тези затишия с ослепително

блестящо огледално море, когато само мисълта да си отвориш очите е достатъчна да ти причини главоболие.

На втория ден умря един мъж от Великденския остров, един от най-добрите ловци на бисери в лагуната през тоя сезон. Умря от едра шарка, макар да не ми е ясно откъде е могла да се появи тази болест на борда, след като не бяхме чули нито за един случай на брега, когато напуснахме Рангира. Но тя се бе появила и един човек умря, а трима други се разболяха.

Нямаше какво да се прави. Не можехме нито да отделим болните, нито да се грижим за тях. Бяхме наблъскани като сардели. Не ни оставаше нищо друго, освен да гнием и да мрем – искам да кажа, не ни оставаше нищо друго подир нощта, последвала първия смъртен случай. В тая нощ помощник капитанът, търговският агент, полският евреин и четирима туземни ловци на бисери избягаха с голямата китоловна лодка. За тях не чухме вече нищо. Но на сутринта капитанът веднага направи пробойни в останалите лодки и за нас не остана друг изход.

В този ден имаше два смъртни случая; на следващия – три; после скочиха на осем. Интересно беше да се види как приемаме тази работа. Туземците например изпаднаха в състояние на безмълвен, тъп страх. Капитанът – казваше се Удуз и беше французин – стана много нервен и бърлив. Направо изпадна в истерия. Беше едър, месест мъж, тежеше най-малко двеста фунта и не след дълго се превърна в истинска друсача се като желе планина от тлъстини.

Германецът, двамата американци и аз откупихме целия запас от шотландско уиски и захванахме да пием без изтрезняване. Теорията беше прекрасна, а именно: ако можехме да бъдем непрекъснато просмукани от алкохол, всеки микроб на едрата шарка, щом влезеше в допир с нас, щеше незабавно да се изпепели. И теорията даде желания резултат, макар и да трябва да призная, че капитан Удуз и А Чун също останаха незасегнати от болестта. Французинът не пиеше изобщо, пък А Чун си позволяваше само по една чаша на ден.

Времето беше хубаво. Слънцето вече се местеше на север и стоеше точно над главите ни. Нямаше никакъв вятър освен чести вихри, които духаха свирепо от пет минути до половин час и свършваха с проливен дъжд. След всеки вихър грейваше ужасното слънце, което изсмукваше облаци пара от подгизналата палуба.

Парата не беше приятна. Това бяха изпарения на смъртта, претоварени с милиони и милиони микроби. Щом я видехме да се вдига от мъртвите и умиращите, пийвахме си още уиски и обикновено обръщаме по

две-три чаши почти без да го разреждаме с вода. Освен това възприехме правилото да прием още по няколко чаши всеки път, когато хвърляха мъртвите на акулите, които гъмжаха около нас.

Така мина една седмица, докато уискито свърши. И добре стана, че свърши, иначе нямаше да съм жив сега. Само трезвен човек можеше да преживее това, което последва, и ще ме разберете, като ви спомена незначителния факт, че единствено двама души можаха да го преживеят. Другият човек беше езичникът – поне така чух да го нарича капитан Удуз в момента, когато за първи път си дадох сметка за съществуването му. Но да си дойда на думата.

Именно в края на седмицата, когато нямаше вече уиски и търговци-те на бисери бяха трезви, случайно погледнах барометъра, който висеше при входа на кабината. Нормално край островите Паумоту той показваше 29,90, а доста обичайно беше да го видиш да се колебае между 29,85 и 30,00 или дори 30,05; но да го видиш, както го видях аз, паднал на 29,62, беше достатъчно, за да изтрезнее и най-пияният търговец на бисери, който е изпепелявал някога с шотландско уиски микроби на едрата шарка.

Обърнах внимание на капитан Удуз върху този факт, но узнах, че и той наблюдавал как барометърът пада от няколко часа. Можеше да се направи съвсем малко, но той го направи много добре, ако вземем под внимание обстоятелствата. Свали леките платна, скъси останалите, както се налагаше пред буря, опъна въжета, за да може човек да се държи, и зачака вятъра. Грешката му беше в това, което направи, след като излезе вятърът. Той обърна шхуната така, че вятърът да я духа откъм лявата носова част, и я спря, което беше правилно да се направи на юг от екватора, ако – и тъкмо там беше цялата грешка, – ако не се намираш точно на пътя на урагана.

А ние бяхме точно на пътя му. Можех да го разбера по непрекъснато засилващия се вятър и по също тъй непрекъснатото падане на барометъра. Казах му да обърне така, че вятърът да ни духа откъм лявата кърмова част, докато барометърът престане да пада, и тогава да спре. Спорихме и накрая той изпадна в истерия, но въпреки това не пожела да се помръдне. Най-лошото беше там, че не можах да убедя останалите търговци на бисери да ме подкрепят. Кой съм аз, та да зная за морето и навигацията повече от един капитан със съответна подготовка – положително си мислеха те.

Разбира се, морето страхотно се развълнува от вятъра и аз никога не ще забравя първите три вълни, които се удариха в „Пътит Жан“. Тя

престана да слуша кормилото, както става с корабите, когато ги спрат, и първата вълна помете всичко от палубата. Опънатите въжета можеха да послужат само на силните и здравите, но не бяха много от полза дори за тях, а жените и децата, бананите и кокосовите орехи, прасетата и пътните сандъчета, болните и умиращите се затъркаляха в плътна, вряскаща маса.

Втората вълна заля палубата на „Пьотит Жан“ до перилата и когато кърмата ѝ потъна надолу, а носът подскочи към небето, целият нещастен товар от живи същества и багаж полетя назад. Това беше поток от човешки тела. Хората се носеха напред с главата, напред с краката, на една страна, премятаха се, превиваха се, кривяха се, гърчеха се и се сплескваха. От време на време някой се улавяше за

пилерсите или въжетата, но тежестта на телата зад него не му позволяваше да се задържи.

Видях одного да полита с главата напред право срещу кнехтовете на десния борд. Главата му се спуска като яйце. Разбрах какво ни очаква и скочих върху покрива на кабината, а оттам върху самото главно платно. А Чун и един от американците се опитаха да направят същото, но аз бях с един скок пред тях. Американецът бе отнесен и изхвърлен през кърмата като сламка. А Чун се хвана за една от ръчките на шурвала и увисна на него. Но една снажна вахине¹ от Раротонга се блъсна в него и обви ръка. около врата му. Той се вкопчи с другата си ръка в туземеца кормчия, обаче тъкмо в този миг шхуната рязко се наклони на десния си борд.

Потокут от човешки тела и вода, устремил се по прохода между кабината и перилата на левия борд, рязко промени посоката си и се понесе към десния борд. И тримата бяха отнесени – жената, А Чун и кормчията – и мога да се закълна, че видях А Чун да ми се усмихва с философско смирение, когато се праметна през перилата и изчезна.

Третата вълна – най-голямата – не направи толкова много пакости. Докато тя пристигне, почти всички се бяха заловили за такелажа. На палубата оставаха не повече от десетина задъхващи се, полу-удавени, зашеметени нещастници, които се търкаляха насам-натам или се мъчеха да допълзят до някое сигурно място. Те изчезнаха зад борда, както изчезнаха и останките на последните две лодки. В затишията между вълните другите търговци на бисери и аз успяхме да приберем петнадесетина жени и деца в кабината и запушихме всичките ѝ отвори. В края на краищата това изобщо не помогна на нещастниците.

Вятър ли? Въпреки целия си опит никога нямаше да повярвам, че

вятърът може да духа с такава сила. То не се поддава на описание. Как може да се опише един кошмар? Такова нещо беше и този вятър. Той свличаше дрехите от телата ни. Казвам свличаше и твърдя, че беше така. Ако искате, вярвайте. Аз само разказвам нещо, което съм видял и

—
I В а х и н е – жена. Б. пр.

изпитал. Случва се понякога и сам да не го вярвам. Но го преживях и това е достатъчно. Беше чудовищен вятър, а най-чудовищното в него беше това, че непрестанно се усилваше.

Представете си .милиони, милиарди тонове пясък. Представете си този пясък да се носи с деветдесет, сто, сто и двадесет или колкото ви дойде наум мили в час. Представете си още, че той е невидим, неосезаем, но въпреки това напълно е запазил тежестта и плътността на пясъка. Представете си всичко това и може би ще добиете смътна представа за този вятър.

Сравнението с пясъка може да не е правилно. Сметнете, че е било тиня, невидима, неосезаема, но тежка като тиня. Не, нещо повече! Сметнете, че всяка молекула въздух е била сама по себе си планина от тиня. След това се опитайте да си представите натиска на безброй такива планини. Не, не е по силите ми да го опиша. В езика може да има достатъчно думи, за да се опишат обикновените условия на живота, но възможностите му не достигат за описване на условията, създадени от такъв страхотен напор на вятъра. Щеше да е по-добре, ако бях изпълнил първоначалното си намерение и не бях се опитвал да го описвам.

Ще кажа само, че морето, което отначало се бе развълнувало, застина под натиска на този вятър. Нещо повече: ураганът като че ли бе всмукал целия океан в бездната си и го мятеше в тази част от пространството, която доскоро беше заета от въздуха.

Разбира се, бяхме загубили платната си дълго преди това. Обаче капитан Удуз имаше на „Пътит Жан“ нещо, което не бях виждал дотогава на шхуна от Южните морета – плаваща котва. Това беше конусовидна платнена торба с огромен железен обръч на края, който не й позволяваше да се затвори. Плаващата котва се управлява горе-долу като хвърчило и се забива във водата, както хвърчилото се забива във въздуха, но с малка разлика. Плаващата котва остава малко под повърхността на океана в отвесно положение. Дълго въже я съединява с шхуната. Благодарение на това „Пътит Жан“ плаваше с нос срещу вятъра и срещу вълните, доколкото ги имаше.

Положението всъщност щеше да е благоприятно, ако не бяхме на пътя на бурята. Наистина вятърът

откъсна нашите платна от въжетата, отнесе стенгите и обърка безнадеждно шкотовете, но въпреки това щяхме да се отървем благополучно, ако не се намирахме точно пред приближаващия център на бурята. Това ни изяде главата. Бях зашеметен, изтръпнал, парализиран, изнемощял от непрекъснатия напор на вятъра и тъкмо вече бях готов да се откажа от борбата и да умра, когато върху ни налетя центърът на бурята. Ударът, който понесохме, представляваше съвършено затишие. Никакъв полъх не раздвижваше въздуха. А от това ни се гадеше.

Не забравяйте, че дълги часове страхотно бяхме напънали мускулите си, за да устоим на ужасния натиск на вятъра. И после изведнъж натискът изчезна. Зная, че се чувствавах тъй, сякаш всеки миг щях да се раздуя и да се пръсна на парчета във всички посоки. Струваше ми се, че всеки атом, от който се състоеше тялото ми, отблъсква всеки друг атом и е готов да литне неудържимо в пространството. Но това трая само миг. Бяхме пред гибел.

Щом вятърът и натискът секнаха, морето се надигна. То се мятеше, бушуваше и се устремяваше право към облаците. Не забравяйте, че този невъобразим вятър духаше от всички посоки към центъра а затишието. Резултатът беше, че и вълните се надигаха от всички посоки. Нямахме вятър, който да ги спре. Те изскачаха като тапи от дъното на кофа с вода. Без ред, без постоянство. Бяха бучащи, беснеещи вълни. Най-малко осемдесет фута високи. Това не бяха дори вълни. Не приличаха на никаква вълна, видяна някога от човека.

Бяха плоски, чудовищни плоски и нищо друго. Осемдесет фута високи плоски. Осемдесет ли? По-високи от осемдесет фута. Те прехвърляха върховете на мачтите ни. Бяха водоскоци, взривове. Бяха пияни. Стоварваха се къде ли не и как ли не. Удряха се една в друга, блъскаха се. Втурваха се заедно, рухваха една връз друга или се сриваха едновременно в хиляди водопади. Това – този център на урагана – беше океан, какъвто човек никога не е сънувал. Беше бъркотия на бъркотиите. Анархия. Адски въртоп на побеснели морски води.

„Пъотит Жан“ ли? Не знам. Езичникът ми каза после, че и той не знае. Тя буквално бе разломена, разцепена на парчета, разбита на трески, унищожена. Когато дойдох на себе си, бях във водата и машинално плувах, макар да бях почти две трети удавен. Как съм се озовал там, не можех да си спомня. Спомнях си как „Пъотит Жан“ хвъркна на парчета, вероятно в същия миг, когато някакъв удар ме е лишил от съзнание. Но

сега бях във водата и не ми оставаше нищо друго, освен да се боря докрай, при все че изходът от тази борба беше почти безнадежден. Вятърът духаше отново, вълнението беше много по-малко и не тъй стихийно и аз разбрах, че съм отминал центъра. За щастие наоколо нямаше акули. Ураганът бе разпръснал хищната орда, която бе обкръжила кораба на смъртта и се бе нахранила с мъртвите.

Беше към пладне, когато „Пьотит Жан“ се разби на парчета и сигурно бяха минали два часа, когато видях наблизко един от нейните люкове. По това време валеше силен дъжд и аз се сблъсках с този капак съвсем случайно. Късо парче въже се бе проточило от халката и разбрах, че ще издържа поне един ден, ако не се върнат акулите. След три часа, а може би и след малко повече, както плувах, вкопчен в капака, и съсредоточавах със затворени очи всичките си сили върху задачата да вдишам достатъчно въздух, за да се държа на повърхността, но в същото време да не нагълтам много вода, та да се удавя, стори ми Се, че чувам гласове. Дъждът бе спрял, вятърът и вълнението чувствително намаляваха. На по-малко от двадесет фута от мен на друг люков капак видях капитан Удуз и езичника. Биеха се заради капака – французинът поне се биеше.

– РаГеп пой!1 – изкрещя той и в същия миг го видях да рита туземеца.

Капитан Удуз бе загубил всичките си дрехи освен обувките, а те бяха тежки, високи. Беше жесток ритник, защото улучи езичника по уста и края на брадичката и почти го зашемети. Очаквах туземецът да си отмъсти, но той само плуваше с отчаян вид около капака на безопасно разстояние от десетина фута. Всеки път, когато някоя вълна го изтласкваше по-наблизко, французинът, хванал се с ръце за капака, го риташе с двата си крака. Освен това при

1 РаКеп по!Г (фр.) – чернокож езичник. Б. пр.

всеки ритник наричаше този канака1 „мръсен езичник“.

– Ей сега ще дойда и ще те удавя, бяло говедо такова! – креснах аз.

Единственото нещо, което ми попречи да отида, беше, че се чувствах твърде уморен. Само при мисълта за усилието да плувам дотам ми ставаше лошо. Затова извиках туземеца и разделих своя капак с него. Той ми каза, че се казва Отоо; каза ми още, че е родом от Бора Бора, най-западния от Дружествените острови. Както разбрах после, той докопал капака пръв и когато след известно време видях капитан Удуз, предложил му да го разделят, а сетне бил изритан в знак на

благодарност.

Така Отоо и аз се събрахме за първи път. Той не обичаше да се бие. Беше възплъщение на кротост и нежност, едно обично създание, макар че на ръст беше близо шест фута и имаше мускули на гладиатор. Не обичаше да се бие, но не беше и страхливец. Имаше сърце на лъв и през последвалите години съм го виждал да се излага на опасности, на каквито аз не бих и помислил да се изложя. Искам да кажа, че макар да не обичаше да се бие и винаги да избягваше предизвикателствата, никога не бягаше от разправията, след като бе започнала. А почнеш ли Отоо да се бие, това значеше: „Пази се!“ Никога не ще забравя какво направи той с Бил Кинг. Това се случи в немско Самоа. Бил Кинг се славеше като шампион от тежка категория на американския военен флот. Това беше огромно мъжище, истинска горила, един от онези буйствуващи типове, които удрят много сърчно наляво и надясно. Кавгата бе подхваната от Бил и едва след два ритника и един удар Отоо реши, че трябва да се бие. Струва ми се, че цялата работа не продължи и четири минути, но след като те изтекоха, Бил Кинг беше злополучен притежател на четири счупени ребра, счупена ръка и изкълчена плешка. Отоо не разбираше нищо от правилата на бокса. Беше просто варварин и Бил Кинг трябваше да лежи около три месеца, докато се съвземе от варварския побой, който си навлече този подир обед на брега край Апия.

—
1 Канака – туземец от Хавайските острови, полинезиец. Б. пр.

Но аз изпреварвам развоя на разказа си. Ние деляхме капака. Единият се просваше на капака и почиваше, докато другият, до гуша във водата, само се държеше за него с ръце. Така на смени, ту на капака, ту във водата, ние се носихме две денонощия по океана. Към края почти през цялото време аз не бях на себе си, а имаше моменти, когато чувах Отоо да бръщолечи и да бълнува на родния си език. Благодарение на непрекъснатото потапяне не умряхме от жажда; при все че морската вода и слънчевият зной чудесно ни осолеха и обгориха.

Накрая Отоо ми спаси живота, защото, когато дойдох на себе си, видях, че лежа на брега, на двадесетина фута от водата, заслонен от слънцето с един-два палмови листа. Никой друг освен Отоо не би могъл да ме довлече там и да забучи листата, за да ми пазят сянка. Той лежеше до мене. Пак загубих съзнание, а когато отново се свестих, беше прохладна и звездна нощ и Отоо притискаше към устните ми пълен със сок кокосов орех.

Ние бяхме единствените, които оцеляха от хората на „Пъотит

Жан“. Вероятно капитан Удуз бе загинал от изтощение, защото след няколко дена морето изхвърли на брега капака му, но без него. Отоо и аз живяхме при туземците на атола една седмица; после един френски кръстосвач ни прибра и заведе в Таити. Обаче междуременно ние извършихме церемонията „размяна на имената“. В Южните морета тази церемония сближава двама мъже повече от родни братя. Това стана по мой почин и Отоо се захласна от възторг, когато му го предложих.

– Право е – каза той на таитянски. – Защото два дена заедно чакахме думата на смъртта.

– Но смъртта се запъна на тая дума – усмихнах се аз.

– Ти постъпи смело, господарю – отговори Отоо, – и смъртта не беше толкова подла, та да изрече думата си.

– Защо ме наричаш „господарю“? – попитах оскърбено. – Ние си разменихме имената. Аз съм за тебе Отоо. Ти си за мене Чарли. И между нас двамата ти ще бъдеш винаги Чарли, а пък аз Отоо. Така повелява обичаят. А когато умрем, ако наистина се случи да се срещнем отвъд звездите и небето, ти пак ще бъдеш за мен Чарли и аз за теб Отоо.

– Да, господарю – отговори той и очите му заблестяха, насълзени от радост.

– Ето как! – възкликнах с негодувание.

– Има ли значение какво мълвят устните ми? – възрази той. – Това го правят само устните. Но аз винаги ще мисля Отоо. Всеки път, когато помисля за себе си, ще мисля за теб. Всеки път, когато хората ме нарекат с името ми, ще мисля за теб. И отвъд небето и звездите винаги и за вечни времена ти ще бъдеш за мен Отоо. Добре ли е така, господарю?

Скрих усмивката си и отговорих, че е добре.

Разделихме се в Папеете. Аз останах там, за да възстановя силите си, а той замина с един катер за родния си остров Бора Бора. След шест седмици се върна. Бях изненадан, защото ми бе разправял за жена си и бе споменал, че ще се откаже вече от далечни плавания.

– Къде отиваш, господарю? – попита след първите приветствия.

Свих рамене. Това беше труден въпрос. .

– По целия свят – отговорих, – по целия свят, по цялото море и по всички острови в морето.

– Ще дойда с теб – простичко рече той. – Жена ми е умряла.

Никога не съм имал брат, но ако се съди по братята на други хора, които съм виждал, съмнявам се дали някой е имал някога брат, който е бил за него това, което Отоо беше за мене. Беше ми и брат, и баща, и майка. И едно зная: аз станах по-честен и по-добър благодарение на

Отоо. Малко ме беше грижа за другите, но трябваше да остана честен в очите на Отоо. Заради него не смеех да се опетня. Той ме превърна в свой идеал, като ме изтъка, боя се, главно от собствената си обич и обожание; а имаше моменти, в които съм бил пред прага на преизподнята и съм бил готов да се хвърля надолу с главата, ако не бе ме спирала мисълта за Отоо. Той се гордееше с мене и аз се проникнах от това чувство дотам, че едно от основните правила на личния ми кодекс стана да не върша нищо, което би накърнило тази негова гордост.

Естествено, не можех да разбера веднага чувствата, които той хранише към мене. Отоо никога не

критикуваше, никога не порицаваше: постепенно ми стана ясно какво възвишено място ми бе отредил той и постепенно започнах да схващам каква болка можех да му причиня, ако поне с нещичко не се покажех в най-добра светлина.

Седемнадесет години не се разделихме; седемнадесет години той не се отделяше от мене, бдеше над мене, докато спях, лекуваше ме от треска, череше раните ми... и получаваше рани, богато се биеше заради мен. Постъпваше на същите кораби с мене и заедно кръстосвахме Тихия океан от Хавай до Сидней и от протока Торес до островите Галапагос. Превозвахме отвлечени черни работници от Новите Хебрени и островите Лайя на запад чак до архипелага Луизиана, до Нова Британия, Нова Ирландия и Нови Хановер. Три пъти претърпяхме крушение – край островите Рилбърт; край групата Санта Крус и край Фиджи. Купувахме и прибирахме всичко, което обещавахе по някой долар: бисери и бисерни миди, копра, трепанги¹, костенуркови коруби и изхвърлени от морето отломки от корабокрушения.

Всичко започна в Папеете, когато той ми заяви, че ще пътува с мен до островите. В онези дни в Папеете имаше клуб, където се събираха закупчици на бисери, търговци, капитани и най-долните авантюристи на Южните морета. Там се играеше на големи суми, пиеше се много и ми се струва, че се прибирах по-късно, отколкото е редно и прилично. Но по което и време да тръгнах от клуба, Отоо ме чакаше отвън, за да ме изпрати до дома.

Отначало аз се подсмивах, после го смъмрях. Сетне му казах направо, че нямам нужда от бавачка. След това вече не го виждах, когато излизах от клуба. Съвсем случайно, подир седмица или седмица и нещо, открих, че той продължава да ме изпраща до дома, като се крие в сянката на манговите дървета на отсрещната страна. Какво можех да сторя? Ще ви кажа какво сторих.

Неусетно за самия себе си започнах да се прибирам по-рано. В дъждовни и бурни нощи, в разгара на безразсъдството и веселбата упорито ме преследваше мисълта за Отоо, който с отегчение ме

—
I T p e n g – морски охлюв, смятан за деликатес от китайците. Б. пр.

чакаше под мокрите мангови дървета. Той наистина направи от мен по-добър човек. При все че сам не се отличавахе с висока нравственост. И не признаваше общоприетата християнска етика. Всички на Бора Бора бяха християни, но Отоо беше езичник, единственият неверник на острова, груб материалист, който вярваше, че когато умре, ще умре завинаги. Вярваше само в честните отношения и справедливите постъпки. Дребната подлост според неговия морален кодекс беше почти толкова тежко прегрешение, колкото и безпричинното убийство, и аз съм убеден, че той уважаваше убиеца повече, отколкото човека, който се занимава с дребни мошеничества.

Отоо винаги бдеше над моето благополучие. Обмисляше предварително нещата вместо мене, преценяваше плановете ми и се интересувахе от тях повече от самия мен. Отначало, когато не подозирах този интерес, той се стараеше да отгатва намеренията ми, както например в Папеете, когато замислях да вляза в сдружение с един безчестен сънародник за някаква спекулация с гуано. Не знаех, че той е мошеник. Не го знаеше никой от белите в Папеете. Не го знаеше и Отоо, но като забелязал колко неразделни ставаме двамата, разузнал всичко вместо мене, и то без да го моля. Туземни моряци, дошли от всички краища на моретата, миткат по крайбрежието на Таити и Отоо, обзет само от недоверие, започнал да ги подпитва, докато събрал достатъчно данни, които да оправдаят подозренията му. О, хубава беше тази история с Рандолф Уотърс! Затова, когато Отоо ми разправи всичко, не можех да повярвам, но след като разказах наученото на самия Уотърс, той си призна без всякакви възражения и офейка с първия параход за Окланд.

Отначало, да си призная честно, просто негодувах, че Отоо си пъха носа в личните ми работи. Но знаех, че го върши съвсем безкористно, а скоро трябваше да призная, че е благоразумен и предвидлив. Винаги си отваряше очите на четири, за да не изпусне най-голямата изгода за мене, а пък имаше остър и далновиден поглед. С времето стана мой съветник дотам, че знаеше за търговските ми дела повече от самия мен. Той наистина вземаше интересите ми по-присърце, отколкото ги вземах аз.

Проявявах великолепното нехайство на младостта, понеже предпочитам романтиката пред доларите, а приключенията пред удобната квартира и стоенето цяла вечер у дома. Затова беше добре, че има кой да бди над мен. Зная, че ако не беше Отоо, днес нямаше да съм ЖИВ.

Да дам един от многобройните примери. Бях придобил известен опит в набиране на черни работници, преди да тръгна за бисери на островите Паумо-ту. Отоо и аз бяхме в Самоа, и то съвсем на сухо, без пукната пара, когато ми се представи случай да стана агент за набиране на черни работници на един бриг. Отоо постъпи като прост моряк и в течение на пет-шест години ние кръстосвахме с пет-шест различни кораба най-дивите части на Меланезия. Отоо гледаше винаги да бъде гребец на моята лодка. Имахме обичая при наемане на работници наемащият да слиза на брега. Прикриващата лодка оставаше в пълна готовност на няколкостотин фута от сушата, докато лодката на наемащия, също в пълна готовност, спираше до самия бряг. Когато слизах със стоките си и оставях кормчията готов, с вдигнато кормилно гребло, Отоо ставаше от мястото си на гребец и се преместваше на кърмата, където, покрит с парче платно, лежеше зареден уинчестър. Екипажът на лодката беше също въоръжен – техните снайдери бяха на нланшира под ивицата брезент, закована покрай целия борд. Докато аз придумвах и убеждавах рунтавите човекоядци да дойдат да работят на плантациите в Куинсланд, Отоо ме пазеше. И често, много често ме предупреждаваше със снишен глас за подозрителни действия и застрашаващо ме вероломство. Бързият изстрел от пушката му, повалил някой дивак, беше понякога първото предупреждение за опасността. А когато-се втурвах към лодката, ръката му беше винаги протегната, за да ме издърпа вътре. Веднъж, спомням си, на Санта Ана лодката заседна тъкмо когато започна схватката. Прикриващата лодка се понесе на помощ, но стотината диваци можеха да ни затрият, преди тя да пристигне. Отоо се озова с един скок на брега, зарови ръце в купчината стоки и започна да хвърля наоколо тютюна, мънистата, томахаските, ножовете и басмите.

Чернокожите не устояха на изкушението. Докато те се боричкаха за тези съкровища, ние избутахме лодката от плитчината, качихме се и се отдалечихме на четиридесет фута от брега. А през следващите четири часа аз наех тридесет души от същия този бряг.

Случката, която ми идва наум, стана на Малаита, Най-дивия остров в източната част на Соломоновия архипелаг. Туземците се държах извънредно дружелюбно, а откъде можехме да знаем, че цялото селище е

събирало две години богатства, с които да откупи глава на бял човек? Всички тия разбойници са ловци на глави и смятат за особена скъпоценност главите на бели хора. Този, който вземеше главата, щеше да получи всичко събрано. Както казах, те

изглеждаха много дружелюбни, затова този ден се отдалечих по брега на цели сто крачки от лодката. Отоо ме бе предупредил и както винаги, когато не му обръщах внимание, си изпатих.

Преди да се усетя, цял облак копия полетя срещу мене из златистия гъстак от мангови дървета. Десетина се забиха в тялото ми. Втурнах се да бягам, но се препънах в едно от тях, здраво забучено в прасеца ми, и паднах. Рунтавите чернокожи се спуснаха към мен, всеки с томахавка на дълга дръжка и широк като ветрило край, за да ми отсекаат главата. Наградата толкова ги блазнеше, че си пречеха един на друг. Удаде ми се да избягна няколко удара, като се мятах наляво и надясно по пясъка.

Сетне пристигна Отоо – Отоо варваринът. Успял бе някак да докопа тежък боен боздуган, а от близко разстояние той беше много по-сигурно оръжие от пушката. Отоо се озова веред гъмжилото, тъй че диваците не можеха да го пронижат с копие, а томахавките им като че ли бяха повече от безполезни. Отоо се биеше заради мен и бе изпаднал в стихийна ярост. Той въртеше боздугана с изумителна сръчност. Черепите им се разплескваха като презрели портокали. Едва когато ги принуди да отстъпят и

грабнал ме на ръце, се спусна да бяга, той получи първите си рани. Отоо стигна в лодката намушкан

с четири копия, грабна уинчестъра си и с всеки изстрел свали по един човек. После се качихме на шхуната и се заехме с раните си.

Седемнадесет години не се разделихме. Той ме направи каквото съм. Ако не беше той, днес щях да набирам работници, да бъда търговски агент или спомен в паметта на хората.

– Ти си харчиш парите, а след това тръгваш да печелиш други – каза той един ден. – Сега ти е лесно да печелиш пари. Но когато остарееш, ще си похарчил парите си, а не ще можеш да пътуваш и да печелиш нови. Зная, господарю. Наблюдавал съм как живеят белите хора. По островите има много старци, които някога са били млади и са могли да печелят пари също като тебе. Сега са стари, нямат нищо и чакат да пристигнат младежи като тебе, та да ти почерпят по някоя чашка. Чернокожият работник е роб на плантациите. Той получава двадесет долара на година. И върши тежка работа. Надзирателят не върши тежка работа. Само язди кон и надзирава работата на чернокожия. А получава хиляда и

двеста долара на година. Аз съм моряк на шхуна. Получавам петнадесет долара на месец. Защото съм добър моряк. И върша тежка работа. Капитанът има двойна тента и пие бира от високи бутилки. Никога не съм го видял да тегли въже или да гребе. А получава сто и петдесет долара на месец. Аз съм моряк. Той е мореплавател. Господарю, мисля, че за теб ще е много хубаво да изучиш мореплаването.

Отоо ме подтикна да го направя. Той стана втори помощниккапитан на първата ми шхуна и се гордееше с моето командване много повече, отколкото самия мен. После започна да ми втъпява:

– Капитанът е добре платен, господарю, но отговаря за кораба и то ва вечно му тежи. Собственикът печели повече – седи си на брега, има много слуги и си играе с парите.

– Вярно, обаче една шхуна, и то стара шхуна, струва пет хиляди долара – възразих. – Ще остареея, докато спестя пет хиляди долара.

– Белите хора умеят бързо да печелят пари – продължи той и ми посочи обраслия с кокосови палми бряг.

Бяхме на Соломоновите острови по това време ш товарехме слонски орехи¹ от източния бряг на Гуадалканал.

– От устието на тая река до устието на другата има две мили – каза той. – Местността е равнинна

—
1 Слонски орех – плод на вид южноамериканска палма. Б. пр.

и се простира дълбоко в острова. Сега не струва нищо. Догодина – кой знае? – или по догодина хората ще плащат много пари за тая земя. Мястото е удобно за пускане на котва. Големи параходи могат да спират близо до брега. Можеш да купиш тая земя на четири мили навътре от стария вожд за десет хиляди пръчки тютюн, десет бутилки уиски и една пушка шнайдер, което може да ти струва стотина долара. После ще запишеш покупката при комисаря, а догодина или по догодина ще я продадеш и ще станеш собственик на кораб.

Послушах го и думите му се сбъднаха, макар не след две, а след три години. После дойде сделката с ливадите на Гуадалканал – двадесет хиляди акра с правителствена концесия за деветстотин деветдесет и девет години срещу еднократно плащане. Бях собственик на концесията точно деветдесет дни, след което я продадох на едно дружество за цяло състояние. Винаги Отоо беше този, който гледеше напред и дебнеше удобния случай. На него се дължеше изваждането на потъналия „дон Кастър“, откупен на публичен търг за сто лири стерлинги и дал чиста печалба три

хиляди лири след заплащането на всички разноски. Негов беше починът и за плантацията на Саван, и за какаовата сделка на Уполу.

Ние вече не плавахме толкова, колкото едно време. Бях станал твърде заможен. Ожених се и жизненото ми равнище стана по-високо; но Отоо остава същият едновременен Отоо и шеташе насам-натам из къщата или се мяркаше в кантората с дървената си лула в уста, с долна риза за един шилинг на гърба и лавалава¹ за четири шилинга около бедрата. Не можех да го накарам да харчи пари. Не можех да му се отплатя с нищо друго освен с обич и бог ми е свидетел, че той я получаваше в пълна мярка от всички ни. Децата го обожаваха; ако се подаваше на глезене, жена ми положително щеше да го погуби.

Децата! Всъщност той беше този, който им помогна да стъпят на крака в практическия живот. Започна с това, че ги учеше да ходят. Бдеше над тях, когато бяха болни. Едно по едно, когато още едва шапукаха, ги водеше в лагуната и ги направи

—
1 Лавалава – набедрена кърпа. Б. пр.

земноводни. От него те научиха за навигацията на рибите и начините да ги ловят повече, отколкото аз бях успял да науча през целия си живот. Същото беше и с джунглата. На седем години Том знаеше за горския свят повече от това, което някога си бях представял, че може да съществува. На шест години м Мери, без да трепне, се хвърли в морето от Слайдинг Рок, а пък аз съм виждал силни мъже да се отказват от този подвиг. А Франк, едва навършил

шест години, можеше да вади монети от осемнадесет фута дълбочина.

– Моите хора от Бора Бора не обичат езичниците – те всички са християни; а пък аз не обичам християните от Бора Бора – каза ми той един ден, когато с намерение да го накарам да похарчи част от парите, които по право бяха негови, се мъчех да го убедя да посети с една от нашите шхуни родния си остров – специално пътуване, което се надявах да превърна в рекорд на безогледна разточителност.

Казвам „една от нашите шхуни“, при все че по закон навремето те принадлежаха на мен. Дълго се борих с него да стане мой съдружник.

– Ние сме съдружници от деня, в който потъна „Пътит Жан“ – най-после каза той. – Но щом това е искреното ти желание, да станем съдружници, и пред закона. Аз не върша никаква работа, а въпреки това разноските ми са големи. Пия, ям и пуша повече, отколкото трябва; това

струва много, зная. Не плащам за игрите на билиард, понеже играя на твоята маса; и все пак парите си вървят. Да ловиш риба на рифовете, е развлечение само за богати хора. Стойността на въдичките и на памучното влакно е направо скандална. Да, налага се да станем съдружници пред закона. Парите ми трябва. Ще си ги получавам от главния счетоводител в кантората.

Пригответе документите и се регистрирайте. След една година бях принуден да се оплача.

– Чарли – казах аз, – ти си подъл дърт мошеник, стиснат скъперник, опърничав твърдоглавец. Ето, твоят дял в нашето съдружие за тази година възлиза на хиляди долари. Главният счетоводител ми даде този документ. Той гласи, че през годината си изтеглил само осемдесет и седем долара и двадесет цента.

– Имам ли още да взимам? – загрижено попита той.

– Казвам ти: хиляди и хиляди – отговорих аз. Лицето му светна, сякаш безкрайно му олекна.

– Това е хубаво – рече той. – Погрижи се главният счетоводител да прави сметките както трябва. Когато ми дотрябват, ще си ги поискам и не бива да липсва нито един цент. . . Липсва ли – добави строго след кратко мълчание, – ще трябва да приспадне недостига от заплатата на счетоводителя.

А през цялото време, както научих после, завещанието му, съставено от Карудърс, което ме правеше единствен негов наследник, е лежало в касата на американския консул.

Но дойде краят, както идва край на всички човешки връзки. Това се случи на Соломоновите острови, където бяхме вършили най-големи дързости през дръзките си младини и където се бяхме озовали отново – главно за удоволствие, а между другото, за да пообиколим нашите владения на остров Флорида и да проверим възможностите за лов на бисери в протока Мболи. Стояхме на котва в Саво, където се бяхме отбили, за да си купим някои редки предмети.

Трябва да знаете, че Саво гъмжи от акули. Обичаят на рунтавите чернокожи да погребват мъртъвците си в морето не е отучил акулите да използват близките води за свои сборища. Съдбата пожела на връщане да съм в мъничко, претоварено туземно кану и то да се преобърне. Четирима чернокожи и аз бяхме в него или по-скоро бяхме се вкопчили в него. Шхуната беше на стотина ярда. Тъкмо виках да пратят лодка, когато един от чернокожите започна да пищи. Беше се хванал за края на малкото кану, и той, и тази част на лодката няколко пъти потънаха под

повърхността. После той се пусна и изчезна. Отвлече го акула.

Останалите трима диваци се опитаха да се покатерят от водата върху дъното на преобърнатото кану. Закресях и ударих най-близкия с юмрук, но нямаше полза. Бяха загубили и ума и дума. Малкото кану с мъка би издържало и един от тях. Под тримата то се обърна, килна се на една страна и те отново паднаха във водата.

Отделих се и заплувах към шхуната, като се надявах, че ще ме приберат с лодката, преди да стигна до кораба. Един от диваците предпочете да дойде с мене и ние плувахме мълчешката един до друг, като от време на време потапяхме лица във водата и се оглеждахме за акули. Письците на човека, останал при преобърнатото кану, ни известиха, че загива.

Тъкмо се вирах във водата, когато видях голяма акула да минава точно под мене. Беше дълга цели шестнадесет фута. Видях как стана всичко. Тя хвана чернокожия през кръста и го повлече, а нещастникът, с глава, рамене и ръце над водата, надаваше през цялото време сърцераздирателни вопли. Акулата го влачи така няколкостотин фута, след това го завлече под повърхността.

Плувах настървено напред с надеждата, че това е била последната акула. Но имало още една. Дали беше същата, която бе нападнала туземците преди, или някоя, която се бе наяла другаде, не зная. Във всеки случай тя не бързаше като другите. Не можех да плувам много бързо, защото посвещавах голяма част от усилията си да следя къде е. Наблюдавах я, когато ме нападна за първи път. За щастие успях да я хвана с две ръце за носа и макар че устремът ѝ щеше без малко да ме удави, сполучих да се опазя. Тя се извъртя настрана и започна да ме обикаля в кръг. Още веднъж се избавих от нея със същата маневра. Третото връхлитане не сполучи и за двете страни. Акулата изви тъкмо когато ръцете ми трябваше да я хванат за носа, но грапавата като гласпапир кожа (аз бях по фланелка без ръкави.) смъкна кожата на едната ми ръка от лакътя до рамото.

По това време бях вече дапнал и загубих всяка надежда. До шхуната все още оставах стотина фута. Лицето ми беше във водата и аз наблюдавах как акулата се обръща за ново нападение, когато видях помежду ни да минава кафяво тяло. Беше Отоо.

– Плувай към шхуната, господарю! – каза той. Говореше весело, сякаш ставаше дума за някаква шега. – Аз познавам акулите. Акулата е мой брат.

Подчиних се и заплувах бавно напред, а Отоо плуваше около мене,

като гледаше да е винаги между мене и акулата, отбиваше нападенията й и ме ободряваше.

– От шхуната са чули и сега се мъчат да спуснат лодката с въжета – обясни той след около една минута и се гмурна, за да отбие още едно нападение.

Когато шхуната беше на тридесет фута, бях почти загубен. Едва можех да се движа. От борда ни хвърляха въжета, но те все не стигаха до нас. Разбрала, че не я нападат, акулата стана по-дръзка. Няколко пъти щеше да ме хване, но Отоо винаги се озоваваше пред нея миг преди да е станало твърде късно. Разбира се, Отоо можеше да се спаси, стига да поискаше. Но той не ме оставяше.

– Сбогом, Чарли! С мен е свършено! – едва успях да изрека аз.

Чувствувах, че е дошъл краят, че след миг ще вдигна ръце и ще потъна.

Но Отоо се изсмя в лицето ми и каза:

– Ще ти покажа нов фокус. Ще накарам акулата да и прилошее!

Той остана зад мен, на мястото, откъдето акулата се готвеше да се нахвърли върху ми.

– Малко по-наляво! – извика след малко. – Там яма въже във водата. Наляво, господарю... наляво!

Промених посоката и посегнах слепешката. Почти бях загубил съзнание. Когато ръката ми стисна въжето, чух крясъци от борда. Обърнах се и погледнах. Нямаше и следа от Отоо. След миг той изскочи на повърхността. Двете му ръце бяха отхапани до китките, от тях бликаше кръв.

– Отоо! – извика ми тихичко. И аз видях в погледа му обичта, която трептеше и в гласа му.

Тогава, едва тогава, след толкова много години, той ме нарече с това име. – Сбогом, Отоо! – извика.

Сетне бе завлечен в дълбините, а мен ме вдигнаха на борда и там припаднах в прегръдките на капитана.

Така завърши своя живот Отоо, който ме спаси, направи ме човек и накрая отново ме спаси. Ние се срещнахме в безмилостен ураган и бяхме разделени от безмилостна акула след седемнадесет години другарство, каквото, смее да твърдя, никога не е съществувало между двама мъже, единия тъмнокож, а другия бял. Ако Йехова вижда от своя трон гибелта на всяка лястовичка, тогава и Отоо, единственият езичник от Бора Бора, няма да е между последните в неговото царство.

КРАЙ

Jack London
The Heathen, 1908

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина

Публикация:

Джек Лондон, Разкази и новели
Книгоиздателство „ГЕОРГИ БАКАЛОВ“, ВАРНА, 1987
Анелия Бошнакова, Сидер Флорин, преводачи, 1987
Борис Дамянов, Желяз Янков, Сидер Флорин, Тодор Вълчев, преводачи, 1963

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2196>]